

„...nem törődök semmi mással, csak a beojtott (mák)virággal”

A szovátai Teleki Oktatási Központ mindig nagy örömmel ad helyet olyan rendezvényeknek, amelyek „szólnak” valamiről, amelyeknek jelentésük és jelentőségük van. Legutoljára október 15-étől 18-áig vendégeskedett nálunk – a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) jóvoltából – harminckét különböző korosztályú középiskolás szerte az országból. Ezek a gyerekek a híres Mákvirág-díjazottak.

Mit rejt ez a mókás nevű kitüntetés?

A *Mákvirág-díj* az RMPSZ által nyújtott legnagyobb elismerés a Romániában élő tehetséges, középiskolában tanuló magyar diákok számára. Ezt a pályázatot az iskolai tanév első félévének végén hirdetik meg (januárban) a megyei RMPSZ elnökségek Románia 15 magyarlakta megyéjében és Bukarestben. Az elbírálást igen sokféle szempont alapján végzik. Jelentősége van a tanulmányi eredménynek, a magaviseletnek, a különböző tantárgyversenyeken való részvételnek és az ott elért eredményeknek, a közeleti, a művelődési tevékenységnek és a sportéletben való részvételnek. A 2003–2004-es tanévben a 9. osztályos, a 2004–2005-ös tanévben a 9. és 10. osztályos, a 2005–2006-os tanévben a 9., 10. és 11. osztályos, a 2006–2007-es tanévtől pedig a középiskola mind a négy évfolyamának tanulói jelentkezhetek. Ez azt jelenti, egy megyéből legfeljebb négy diák részesülhetett ebben a kitüntetésben. Nyilván nehezebb elnyerni a pályázatot a többségi magyar lakosságú megyékben, ahol több magyar nyelvű középiskola is működik.

A pályázatok három lépés után jutnak el az Országos Elnökségig:

- minden iskola a benyújtott pályázatokból kiválasztja a legjobbat, és eljuttatja azt a megye RMPSZ-elnökségéhez az év júniusának 15-ik napjáig;
- a megyei elnökség az iskolák által küldött pályázatokból kiválasztja a legjobbat, és azt szeptember 10-ig felküldi az Országos Elnökséghez Csíkszeredába;
- az Országos Elnökség megszervezi és lebonyolítja a Mákvirág-díj átadási ünnepségét és a nyertesek jutalmazását, melyre eddig a Teleki Oktatási Központban került sor.

Azok a diákok, akik először kapják meg a „mákvirágot”, bronz fokozatot érnek el, akik másodjára, azok ezüstöt, akik harmadjára, arany fokozatot, illetve akiket negyedjére is megjutalmaznak, megkapják a gyémánt fokozatot. Az oklevél mellett a díjazottakat a minősítésnek megfelelő színű éremmel is kitüntetik, illetve egy ugyanolyan mintájú, de a plakettnél kisebb kitűzővel. Az igen ritka gyémánt fokozat annyiban tér el az aranytól, hogy a medál felett egy apró „gyémánt” is található.

Oxford

Az első generációs „mákvirágok” (a 2003–2004-es tanév nyertesi, akik akkor kilencedikesek voltak) jutalomként egy informatikai továbbképzésen is részt vehettek, majd 2005. augusztus 1–26. között egy oxfordi tanulmányi kiránduláson vettek részt a debreceni Szendrey Gyermekvédelmi Alapítványnak és az RMPSZ-nek köszönhetően.

A *Szendrey Gyermekvédelmi Alapítvány* teremtett kapcsolatot egy oxfordi angol iskolával (Eckersley School of English); az RMPSZ Országos Elnöksége pedig gondoskodott a finanszírozásról anyaországi és erdélyi magánvállalkozók, a *Pro Professione Alapítvány*, valamint szülők és iskolák segítségével. A repülőjegy árát a román *Nevelési és Kutatási Minisztérium* fedezte.

A diákokat családoknál szállásolták el, és napközben angol nyelviskolába jártak Oxfordban. Az iskolában a csoportokat a diákok angol nyelvtudása alapján állították össze, ám szempont volt az is, hogy két-három magyar tanulónál ne kerüljön több ugyanabba a szekcióba. A „mákvirágok” úgy emlékeztek, hogy mindenfajta nemzetiséggel találkoztak

nemcsak a nyelviskolában, hanem a városban is, ezzel lehetőségük volt megismerni más kultúrköröket, a magyartól eltérő szokásokat. Meglepetéssel érezhették, hogy annyi „szín” milyen jól megfér egymás mellett.

A szabadidőt igen színes programokkal tették tartalmassá, négy közös kiránduláson vehettek részt, melyek keretében Anglia történelmi nevezetességeivel ismerkedhettek.

A tizenhét magyar diák végül *nagyon jó* és *kitűnő* minősítést kapott az Eckersley School of English oxfordi iskolától a négyhetes tanulmányi idő végén, illetve egy tanúsítványt, valamint a hazatérés után lehetőségük nyílt letenni a középfokú angol nyelvvizsgát.

Az élmények leghitelesebb közvetítői maguk a diákok, a visszaemlékezéseikből válogattam: „*A program lezár (végül is vakáció van), fél tíztől fél négyig vagyunk iskolában, egy félórás és egy másfélórás szünetünk van közben. Osztályon belül megbeszéljük, hogy mivel is akarunk foglalkozni, mire akarunk koncentrálni. Vitézünk, különböző témákról beszélünk, angol irodalmat olvasunk, zenét hallgatunk, múzeumba is vittek már órák közben. Délutánonként parkba megyünk, múzeumokat látogatunk, vagy egyszerűen sétálunk a városban. [...] Ami fokozza a pozitív élményeket, az a hétvégi kirándulás. Nem talállok szavakat! Olyan tájakat láttunk élőben, amiről eddig csak olvastam, vagy még azt sem...[...] Jól telik itt Oxfordban, sok szép helyet láttam, érdekes és sokféle emberrel találkoztam. Szeretem itt, de kicsit honvágyam van. [...] Itt vadidegen emberek is kedvesen köszönnek az utcán elejétől fogva. [...] Nem tudom kifejezni, hogy mennyire hálás vagyok az itt töltött egy hónapért!*”

A tapasztalat, hogy tizenöt-tizenhat évesen láthattak egy idegen országot, és ott egy hónapot eltölthettek, minden bizonnyal egész életükre rányomja a bélyegét.

Nei Pori

A következő évben – 2006-ban – Görögországba, Nei Poriba utaztak a kilencedikes és a tizedikes díjazottak, összesen harmincnégyen. Az augusztus 17–24-dike között zajló görög kirándulás előtt néhány napot (február 8–11.) a Teleki Oktatási Központban tölthettek Szovátn. A szováti három napnak a célja egymás jobb megismerése, a baráti légkör kialakítása volt. E három nap alatt meglátogatták a marosvásárhelyi Teleki Tékat, a Vártemplomot és a Kultúrpalotát. Az idő lehetővé tette, hogy szánkózzanak és tegyenek egy hosszabb túrát Szováta környékén.

A görögországi út is bővelkedett élményekben, de ezt az időt kizárólag szabadidős programokkal töltötték. Panzióban kaptak szállást, kétszáz méterre a tengertől. A diákok felkeresték a Meteorákat, az Olümposz hegyet, a Zeusz-templomot, az Akropoliszt, az athéni Parlamentet, az Agorát és Szkíathosz szigetét.

A kirándulás alatt idegenvezetőként a csoporttal volt Akritidou Sofia magyar–orosz szakos tanárnő és férje, Értékes István történelem–földrajz szakos tanár, mindketten kettős, magyar és görög állampolgárok.

Zánka

A harmadik évtől a háromszor, a negyedik évtől négyszer tizenhét „mákvirág” a Balaton partján, Zánkán tölti jutalomkirándulását. A magyar *Oktatási és Kulturális Minisztérium* minden évben negyvenöt helyet biztosít a „mákvirágoknak”, ezzel a segítséggel nyaralhatnak az anyaországban az adott év Mákvirág-díjazottjai. A kiváló adottságokkal rendelkező gyermektábort a látogató gyerekek igényeinek megfelelően alakították ki. A Balaton nyújtotta megszokott élményeket tartalmasabbá teszik a környék nevezetességeinek meglátogatása, illetve a nyár közepén esedékes balatoni falunapok, amely minden este más településen zajló rendezvényeket jelent. A lényeg itt is csak az: a leendő értelmiség alakítson ki kapcsolatot egymással, köttessenek barátságok.

Röviden ennyit jelent ez a kitüntetés, és még valamivel többet, hiszen a díjjal járó – pénzben vagy szavakban kevésbé kifejezhető – dicsőség, elismerés hatékonyan hozzájárul a diákok önértékeléséhez.

A 2007–2008-as tanév díjazottai október 15-én este érkeztek a Teleki Oktatási Központba, és mielőtt átvették volna a jutalmukat, néhány mozgalmas napot töltöttek Szovátán. Ez az időszak bizonyos értelemben szintén a tanulásról szólt, azonban nem könyvből elsajátítható, iskolapadban beszerezhető vagy a világhálóról letölthető tudást szerezhettek a lányok és fiúk, hanem ennél gyakorlatiasabb, a jövőjük szempontjából szintén nélkülözhetetlent: egymás megismerését. Jelenleg erre van szükségünk leginkább, hogy megmaradhassunk, megmaradhassanak. A megyék legjobb tanulóinak egymástól eltérő személyiségében lényegi hasonlóságokat véltem felfedezni: mint (leendő) értelmiségiekhez illik és elvárható, elsősorban közösségben gondolkodnak; családban, rokonságban, nemzettestben, nemzetben és ezek fenntartásában látják a jövőt. Egymás megismerését, új kapcsolatok kiépítését és egy új közösség formálását is szolgálta tehát ez az eseményekben is bővelkedő három nap Szovátán.

A szállás, az étkezés és a programok nagy részének a Teleki Oktatási Központ adott helyet és lehetőséget, így a csapat egy helyen meg tudott oldani mindent, utaznunk csak egyszer kellett.

A társaság kétharmada már szerdán este megérkezett, a távolabb lakók pedig folyamatosan, érkezésüktől függően kapcsolódtak be a programokba. Nem hallgathatom el azt a sajnálatos tényt sem, hogy felhívjam a figyelmet egyes oktatási intézmények vezetőire, akik – talán a diák érdekében? – nem engedték el a megye legjobbnak ítélt tanulóit Szovátára még annyi időre sem, hogy átvehessék a jól megérdemelt jutalmukat.

Az első estén (szerdán) még csak 24-en voltunk, sokan nem ismerték egymást, ebben a helyzetben a programvezetőnek – e sorok írójának – elsődleges feladata a csapat összerázása volt, amennyire az lehetséges. A szállás elfoglalása és vacsora után félrevonultunk az oktatási központ dísztermébe, és körben ülve néhány mondatban bemutatkoztunk egymásnak. Éppen annyit mondtak el magukról a diákok, amennyit első találkozáskor az ember megengedhet magának. Ekkor jött el az idő, elmondjam ennek a három napnak a három nagyon fontos szabályát, melyeket, ha nem tartottak volna be, haza kellett volna menniük:

- Érezd jól magad!
- Érezd jól magad!
- Érezd jól magad!

Az este hátralévő részét a városi játszótéren töltöttük főleg hintázással és természetesen beszélgetéssel.

Csütörtökön a *mákvirágoknak* volt alkalmuk találkozni a ház igazgatójával, Márton Zoltánnal, aki köszöntötte őket, majd néhány ismerkedési játékot játszottunk (icebreaking). Ekkor kapták meg a színjátszós feladatokat is, ezek szerint csoportokban meg kellett jeleníteniük egy élethelyzetet, melynek csak az utolsó mondatát kapták kézhez, és egy benne mindenképpen szereplő szót. Díszletként bármit felhasználhattak, ezért hamar lecsaptak Samura, a szemléltető csontvázra, de tárgyaltak a „konyhás nénikkel” is fehér köpenyek ügyében. Az ebéd után autókba ültünk, és elmentünk a közeli kötétkertbe, ahol a diákoknak előre megépített és eltérő nehézségi fokú pályákon volt lehetőségük – megfelelő biztosítás mellett – végigmászni. Itt mindenki lemérhette a bátorságát vagy bátoratlanságát és a tériszonyát. Sokat kacagtunk, és nagy örömmel láttam, hogy a taulóknak egyre inkább megjött az önbizalmuk, egyre jobban el merték hinni magukról, hogy „meg tudják csinálni”, fel tudnak mászni, és képesek magukat és a társukat tartani. A vacsora után tábor tüzet raktunk a nyári kertben, és majdnem éjfélig énekeltünk, beszélgettünk a telihold alatt. A népdalokban felcsendült az, ami miatt jó magyarnak lenni. Ez a Petőfi-idézet járt a fejemben:

„Magyar vagyok. Természetem komoly, / Mint hegedűnk első hangjai; / Ajkaimra fel-felröppen a mosoly, / De nevetésem ritkán hallani. / Ha az öröm legjobban festi képem: / Magas kedvemben sírva fakadok; / De arcom víg a bánat idejében, / Mert nem akarom, hogy sajnáljatok.”

Ezekben az intenzív pillanatokban is megéreztuk megtartó közösségünk határtalan erejét. A muzsika, a közös zenélés öröme, a kiapadhatatlan életkedv, az áradó szabadság és humor magával ragadott bennünket.

A pénteki reggeli után komolyabb tárgyra tértünk: az 1956-os anyaországi eseményekről tartottam egy előadást, amely kissé hosszabbra nyúlt, mint ahogyan terveztem, mivel a második világháború végétől kezdtem el magyarázni a lényegbevágó összefüggéseket,

persze nem túl részletesen. Még megtehették az utolsó simításokat a drámák ügyében, majd az ebéd után egy szakmai zsűri (Kovács Katalin, Fazakas Attila, Márton Zoltán) jelenlétében előadhatták. Ennek a feladatnak nem az volt a lényege, hogy pl. a *Bánk bán* című művet jelenítsék meg, hanem az, hogy megpróbáljanak együtt dolgozni, képességeikre támaszkodva a közös munkához tegyék hozzá a magukét, gondolkodjanak, szerepeljenek közönség előtt, mérjék fel a lehetőségeiket, és azok alapján oldjanak meg egy lehetetlennek tűnő feladatot nagyon rövid idő alatt, a megfelelő minőségben. Két hatfős és két hétfős csoport előadását láthattuk, és mind a négy együttes nagyon jól megoldotta a feladatát, ezért a zsűrinek igen nehéz dolga volt.

Jól kikacagtuk magunkat, majd a szereplők maguk elmondták az érzéseiket a játékkal kapcsolatban. A zsűri megnevezte a legjobbat, de a többi társulat tagjai is kaptak könyvjutalmat. Csak egy apró szusszanásra volt idejük a mákvirágoknak, mert hamarosan Józsa András helytörténész tanár úr látogatott el hozzánk, és előadást tartott Szovátáról. Ezt egy rövid séta követte a tanár úr vezetésével a tavak körül. Még a vacsora előtt az RMPSZ elnöke, Lászlófy Pál István mondta el a gondolatait a találkozásról, amely kapcsolatot teremthet a diákok között, majd néhány életből merített történettel gondolkodtatta el a fiatalokat. Vacsora után néhány filmet néztünk meg, és készültek a másnapra.

Szombaton, a *Mákvirág-* és az *Apáczai-díj* átadása előtt egy rövid műsorral kedveskedtek a megjelenteknek, melyben hallhattunk két versszavalatot, illetve egy hatkezes zongoravariációt. A résztvevők – Bakos Katinka, Lakatos Zsuzsi, László Alma, Székely Örs, Vass Balázs – nagy sikert arattak, a közönségnek tetszettek a produkciók.

A legutóbbi élmények megbeszélésére, a következő találkozás egyeztetésére, az elektronikus postacímek cseréjére a közös ebédnél volt lehetőség, de a búcsúzás volt a legnehezebb.

Sokat merítettem ebből a néhány napból, magam is számos élménnyel gazdagodtam, a diákok benyomásait pedig a mindegyikük által elérhető, névtelen véleményfüzetből idézem, hisz számomra ezek a vélemények jelentik a legtöbbet:

„A Mákvirág-program szerintem kitűnő alkalom arra, hogy Erdély értelmiségi fiataljai megismerkedjenek és kapcsolatba lépjenek egymással, beszélgessenek. [...] Jó tudni, hogy nem egyedül vagyok ezen a világon☺. Örülök, hogy itt lehetünk mindannyian, hogy ilyen jó a társaság, hogy működnek a viccautomaták☺, hogy Péter is ilyen jó fej, hogy minden ilyen SZUPER! [...] Most voltam először, újdonság, megtiszteltetés volt itt lenni. [...] A társaságban az a jó, hogy mindenki jó fej, értelmes és szerintem remek emberek. Remélem, máskor is kiérdemlem a Mákvirág-díjat, és még találkozom az itt lévő emberekkel. [...] Jó volt itt néhány régi, ismerős arccal újra találkozni és annyi új, érdekes emberrel megismerkedni. Őszintén remélem, sőt biztos vagyok benne, hogy mindenki jól érezte magát. [...] Semmiért nem adnám ezt a pár napot. Remélem, hogy még találkozunk! Pusziлок mindenkit és köszönet Péternek, hogy foglalkozott velünk. Szuper volt a program is. [...] Az idén az okozott egy kis csalódást, hogy a vártnál kevesebb ismerőssel találkoztam itt. Kár, hogy sokan nem jöttek el. [...] Ez az alkalom a találkozások ideje. Különböző települések, ezerféle emberek találkoznak. És bár mások vagyunk, mégis van bennünk valami közös: a szeretet. Szeretet egymás iránt, hisz rengeteg új barátság születik itt a pár nap alatt. Ugyanakkor a tudás iránti szeretet...”

Ezekből a sorokból látható, hogy mindenki betartotta a roppant „szigorú” szabályaimat, így senkit nem kellett hazazavarnom.